Семченко А. М.,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
спеціальності 071 «Облік та оподаткування»,
освітньої програми «Облік, аудит та оподаткування»;
науковий керівник:
Зоріна О. А.,
доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

ОБЛІК ЗНИЩЕННИХ АКТИВІВ. СПИСАННЯ ЗНИЩЕННОГО АБО ПОШКОДЖЕНОГО МАЙНА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Розпочнемо з того, що таке активи підприємства. Активи – це майно підприємства, ресурси в матеріальній та нематеріальній формі, придбані в минулих періодах за рахунок власних коштів або залучених, призначенні для фінансово-господарських операцій на підприємстві, для отримання в майбутньому економічної вигоди, як основної цілі підприємства – прибутку. [1]

Аби визначити, в яких формах існують активи, їх групують за такими критеріями:

За ступенем ліквідності: абсолютно ліквідні активи; високоліквідні активи; середньоліквідні активи; низьколіквідні активи; неліквідні активи.

За сферою використання: у внутрішньому обороті; в зовнішньому обороті.

За формою функціонування: грошова форма; матеріальні активи; нематеріальні активи.

За характером участі у господарському процесі: оборотні активи – господарські засоби, що є основними при обслуговуванні основної діяльності підприємства, необоротні активи – господарські засоби, які слугують для обслуговування основної діяльності підприємства терміном, що перевищує один рік.

За характером участі активів у різних видах господарської діяльності: операційні активи; інвестиційні активи.[1]

Підготовчі дії

Перш ніж списати активи, підприємство повинно провести інвентаризацію, тому треба визначити, чи безпечно це робити. Підприємства в Україні, які постраждали від війни, поділяються на три категорії:

- *Підприємства, які потрапили в тимчасову окупацію:* до них варто відносити, як ті підприємства, що знаходяться на окупованій території (наприклад, підприємства м. Гола Пристань), як і ті, що були вже деокуповані (наприклад, підприємства м. Херсон).
- *Підприємства, які знаходять в зоні бойових дій:* до них варто віднести підприємства, які перебувають в зоні бойових дій з початку повномасштабного

вторгнення (наприклад, м. Нікополь), як і ті, на території яких бойові дії закінчились (м. Буча).

- *Інші підприємства, постраждалі від війни:* до них варто відносити підприємства, які не потрапили в перші дві групи, які зазнали знищення активів через атаки ворога. До таких варто віднести підприємства м. Кривий Ріг, м. Кременчук, м. Одесу – такі міста знаходяться далеко від лінії фронту, але зазнають постійних ракетних атак, атак дронів. Фактично, якщо подивитися взагальному, ризик знищення майна під час ракетного удару зберігається по всій території України, тому до третьої групи можна віднести всі підприємства на території країни, які не підпадають під першу чи другу категорію.

Після того, як ми визначили до якої категорії відноситься наше підприємство, встановлюємо, чи безпечно робити інвентаризацію зараз: чи нічого не загрожує життю та здоров'ю працівників, чи є вільний доступ до активів. Для підприємств першої та другої категорії – немає обов'язку проводити дану процедуру одразу – життя та здоров'я цінніше. В такому випадку, інвентаризація має проводитись *на перше число місяця, наступного за місяцем, в якому зникли перешкоди доступу до активів чи загроза здоров'ю працівників*. Це прямо впливає із спецправила інвентаризації для фронтових та окупованих підприємств.

Для підприємств третьої категорії ніяких обмежень чи заходів пом'якшення немає. Інвентаризацію треба проводити одразу, за фактом пошкодження, якщо є загроза життю працівників – станом на перше число *наступного місяця.*

Документальне підтвердження знищеного майна внаслідок ударів ворога

Зазвичай, стандартні операції підтвердження інвентаризації супроводжуються *актом інвентаризації та інвентаризаційним опис.* Так як, знищення майна внаслідок ракетних ударів вважається форс-мажорною ситуацією, то для підтвердження даної події потрібно мати даний пакет документів:

- *Сертифікат Торгово-промислової палати*. Цей документ встановлює факт настання форс-мажорної ситуації, і визначає, що такими обставинами була саме війна.
- *Акт про пожежу*. На місці ракетного удару завжди виникає пожежа, яку знешкоджують працівники ДСНС, вони і формулюють акт.
- *Відомості про внесення до Єдиного реєстру досудових справ*. Документи складені працівниками Національної поліції. Такий документ знадобиться, якщо військові дії спричинили вторгнення на територію підприємства, чи його розкрадання.

Бухгалтерський облік

Знищення активів внаслідок війни відображається в бухгалтерському обліку так само, як і знищення за інших, звичайних обставин:

Дт 947 Кт 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28 – для запасів

Дт 131, 132 Кт 10, 11

Дт 976 Кт 10, 11 – для необоротних активів

Списувати активи з балансу варто одразу, як встановлено факт знищення (бо з актива більше не можна отримати економічної вигоди в майбутньому, що є головною характеристикою актива). Тому краще прив'язати списання активу до дати складення акту про інвентаризацію. Цей факт засвідчить знищення майна через військові дії.

Щодо податку на прибуток та ПДВ

Списання знищених запасів не містить будь-яких податкових особливостей. Немає коригувань, пов'язаних з цією операцією. Відображається звичайною бухгалтерською проводкою. Впливають на фінансові результати щодо оподаткування податку на прибуток. З ОЗ (основними засобами) ситуація інша – пов'язана з проведенням в бухгалтерському обліку ліквідаційних коригувань. Фінансові результати збільшуються на облікову балансову і зменшують на податкову залишкову вартість таких ОЗ.

А що щодо ПДВ? Списання будь-яких активів через дії форс-мажорних чинників не є постачанням товару, тож ніякого накладання ПДВ, звичайно, ж немає. Ніякі компенсуючі (податковий кредит) не нараховуються, якщо списання активів відбулося через війну. Таке списання не вважається використанням активів в господарських цілях. Як зазначалось раніше, важливо провести інвентаризацію, і документально підтвердити, що ваші активи знищила саме війна.

Список використаних джерел

1. Конференції Державного університету «Житомирська політехніка». URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/357.pdf (дата звернення: 17.03.2024).

2. Factor.ua. Війна = руйнація, або Облік знищених активів. Податки & бухоблік, № 90, Листопад, 2022 | Factor. Factor Про Податки та Бухоблік. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2022/november/issue-90/article-122966.amp (дата звернення: 03.03.2024).

3. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text (дата звернення: 03.03.2024).

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text (дата звернення: 03.03.2024).

5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 03.03.2024).

6. Податковий кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 03.03.2024).